

ÅRSRAPPORT FOR 2018 – OS ELDRERÅD

Sammensetning:

Medlemmer:	Varamedlemmer
Kåre Bakosgjelten - leder	Inge Kroken
Elly Rønningen - nestleder	Bjørg Dagny Sæter
Finn Hval -sekretær	Helge J. Bakken
Olav Nylend - styremedlem	
Solvår Presthagen - styremedlem	
Mona Østgårdstrøen (oppnevnt av k-styret)	Jon Ola Kroken (oppnevnt av k-styre)

Jon Ola Kroken har møtt som representant oppnevnt av kommunestyret det siste året.

Aktivitet og prioriteringer

Eldrerådet har hatt 8 møter og behandla 46 saker. Til sammenligning har kommunestyret behandla 56 saker og formannskapet 67 saker i 2018. Aktiviteten i eldrerådet har med andre ord vært betydelig uten at vi på noe vis vil mene at sakenes omfang og kompleksitet er sammenlignbare. Ingen kan klage over at medlemmer og varamedlemmer i eldrerådet ikke tar sine verv på alvor. Oppmøte på samtlige møter har vært meget godt.

Eldrerådet tok initiativ til at kommunen skulle bli en demensvennlig kommune og i september ble avtalen om dette underskrevet av ordfører Runa Finborud på vegne av kommunen og Jorun Brandsnes på vegne av Nasjonalforeningen for folkehelsen. Et enstemmig kommunestyre gjorde for øvrig vedtak. Det er nedsatt ei arbeidsgruppe bestående av Kari Merete Aamo(leder) og Elin Grue fra omsorgstjenesten, Gunn Birgit Langøien fra næringslivet, Astrid Nyvoll og Kari Osmoen fra Os helselag og Kåre Bakosgjelten fra eldrerådet. Denne arbeidsgruppa har hatt flere møter og kursvirksomhet i forhold til serviceinstitusjoner/næringsliv er godt i gang. Arbeidet med å bli et godt demensvennlig samfunn går på skinner.

Eldrerådet tok videre initiativ til ei innsamling til ny buss til omsorgstjenesten/tjenesten for funksjonshemma. Den gamle var nedslitt med defekt varmeapparat. Prosjektet kom i etterkant av at lokalsamfunnet var rause og skaffa til veie midler til to elsykler i 2017. I samarbeid med Os helselag ble det nedsatt en komite med Arnulf Moseng og Kari Osmoen fra helselaget og Finn Hval og Kåre Bakosgjelten fra eldrerådet. Innsamlingsaksjonen var meget vellykket og store bidrag fra næringslivet, fra lag og foreninger og fra pårørende og fra den jevne osing gjorde at vi kom i mål langt raskere enn noen hadde forestilt seg. Vi passerte en halv million i løpet av noen få uker på ettervinteren og innsamlingsbarometeret måtte justeres nærmest daglig. Det ble kjøpt inn en helt ny buss med 8 seter og rullestolrampe, og bussen ble overlevert til kommunen ved rådmann Arne Svendsen og omsorgsleder Vigdis Øvergård på ei godt besøkt tilstelning i Verjåhagen 26.september. Bussen brukes nær sagt daglig og fyller et opplagt behov. Hele prosessen og overrekkelsa ble for øvrig godt dekket av lokal presse og Os ble satt på kartet med svært positivt fortegn.

Eldrerådet har vært lite fornøyd med det såkalte ”Brukerforum” – et forum som var tenkt å fungere som informasjons/koordineringsorgan mellom kommunen og frivilligheten. Kritikken førte til at eldrerådet fikk ballen tilbake fra kommunen og ble pålagt å finne fram til ei bedre

løsning. Ei gruppe bestående av Inger Lise Christoffersen fra Frivilligsentralen, Hallbjørg Jordet fra omsorgstjenesten og Finn Hval og Kåre Bakosgjelten fra eldrerådet, har i løpet av høsten prøvd å legge gode planer og i tillegg vise praktisk handling. Det nye organet kalles "Samarbeidsforum". Gruppen sendte ut et informasjons/påmeldingsskriv til eldre i kommunen der en anmoda om at de meldte seg på aktiviteter/tjenester i regi av Frivilligsentralen. Det er ei lang rekke oppgaver frivillige kan bistå med og tanken bak dette tiltaket var å lage en database med oversikt over tilgjengelige frivillige innafor ulike typer støtte/tjenester. Det kom inn over 50 svar og leder i gruppa, Finn Hval, har laget en database som vi mener vil gjøre Frivilligsentralen enda bedre i stand til å organisere effektive tjenester til beste for innbyggerne i kommunen. Det er også tatt initiativ til et konstruktivt samarbeid mellom ulike deler av kommunal sektor slik at de kan melde inn behov for assistanse som frivillige kan bidra med – og dermed avlaste kommunen med både oppgaver og utgifter. Eldrerådet har vidare i flere sammenhenger tatt opp hvordan frivilligsentralen bør/kan organiseres framover, ikke minst på bakgrunn av sterke og entydige signaler fra politisk nivå om den økte betydningen av frivillighet innafor fremtidig omsorg. Foreløpig har ikke saken blitt realitetsbehandla, men det bør skje i første halvår 2019.

Os kommune vedtok i 2018 ei helse- og omsorgsplan. Arbeidet med plana var basert på et trepartssamarbeid mellom politikere, administrasjon og tillitsvalgte. Dette er ei samarbeidsform som har klare fordeler. Ei avgjort forutsetning er imidlertid at brukere og frivillige trekkes inn i utredningsarbeidet. Vi etterlyste deltakelse fra brukerne og ble etter hvert trekt med i beslutningsprosessen. Vi forutsetter at dette heretter gjøres i alle saker der trepartssamarbeid benyttes, og at det blir lagt til rette for reell medinnflytelse. Eldrerådet avga for øvrig ei omfattende høringsuttalelse til helse- og omsorgsplana – noe vi følte ble verdsatt under siste del av behandlinga. Vi kommenterte behovet for en kortversjon av plana som kunne gå ut til allmennheten siden plana nok kan oppfattes som språklig krevende og ordrik. Så langt vi kjenner til er dette ikke fulgt opp i praksis. Plana sier vidare at en ikke ser for seg at det vil være rom for store kutt innafor sektoren samla sett, men behandlinga av årsbudsjett 2019 og økonomiplana for de kommende fire åra sier i klartekst at en skal kutte dramatisk. Eldrerådet har gitt klare signaler at det i denne prosessen er viktig at representanter for brukerne blir involvert – jfr kommentar lenger oppe i avsnittet.

Eldrerådet sendte innspill til de politiske partia i samband med budsjett for 2019 og økonomiplan for de kommende fire åra. Vi viste til den vedtatte helse- og omsorgsplana og argumenterte for at intensjonene i denne plana ble vektlagt under behandlinga av så vel budsjett som økonomiplan. Kommunestyret vedtok imidlertid forholdsvis store kutt og hele kommunen skal i 2019 gjennom et omfattende omstillingsarbeid for å skjære ned på driftsnivået både for inneværende år og ikke minst i et 4-årsperspektiv. De økonomiske utsiktene med manglende balanse mellom utgifter og inntekter, krever tiltak. Eldrerådets håp er at brukernes interesser blir trukket med når vurderinger gjøres og nedskjæringsvedtak fattes.

Kommunen har vedtatt bygging av 8 nye omsorgsboliger. Eldrerådet har også i denne saken tillatt seg å be om innsyn i prosessen og fikk muligheten til å komme med innspill. Vi fikk også – ved anbudsfristens utløp – mulighet til å studere skissene til de fem som hadde levert inn anbud. Og uten å ha muligheter til å gå i dybden, ga vi vårt syn til kjenne. Her er det viktig å understreke at vi naturligvis ikke hadde kompetanse til å vurdere kvalitet og tekniske løsninger. Situasjonen er i alle fall den at anbudet på bygging gikk til Kjellmark AS med byggestart i mars. Fortsatt er planene at bygget skal stå ferdig innen utgangen av dette året til tross for at prosessen fram mot anbud ble mange måneder forsinka. Eldrerådet ser fram til at

boligene på Rytrøa blir ferdig, og vi mener at dette vil bli et viktig element i en bedre og mer fremtidsretta omsorg.

Eldrerådet var i høst på tur til Melhus for å studere aktivitetsparken som Melhus kommune har anlagt i sentrum. Vi ble mottatt med åpne armer og påspandert lunsj før vi fikk en gjennomgang av planarbeidet og det praktiske arbeidet med parken. Deretter fikk vi se og prøve de ulike apparatene. Formålet med turen, som for øvrig foregikk med den nye minibussen, var å få kunnskap som igjen kan danne grunnlag for om det kan være mulig å realisere en slik aktivitetspark i egen kommune. Eldrerådet vil gå videre med saken i 2019, mest trolig i samarbeid med helselaget.

Eldrerådet var representert på den årlige konferansen for elderrådene i Hedmark og vi var likedan med på regionmøte for elderrådene som i 2018 var lagt til Rendalen. Rendølene hadde ”glemte” å invitere elderrådene fra Røros og Holtålen noe vi kommenterte. Det var for øvrig Os elderråd som ved starten på denne perioden trakk elderrådene nord for fylkes/regiongrensa med og vi mener klart at dette bør fortsette også framover. Alvdal som skal være vertskap inneværende år ble i alle fall bedt om å sørge for invitasjon.

Eldrerådet har som vanlig markert årets eldredag – denne gangen i Solvang. Oppslutningen var god og underholdningsinnslaget med ”Ukulele-Ben”, Benjamin Kippersund, falt i smak. Han dro fram gamle revyviser og bidro med humoristisk snert til at ettermiddagen ble vellykket.

Vi hadde besøk av Tone Holte på et elderrådsmøte sist høst for å rette søkelyset mot eldre og rus. Vi fikk en gjennomgang av saken som nok fortjener større oppmerksomhet også i vår kommune. Kanskje er det mest nærliggende at omsorgstjenesten blir enda mer oppmerksom på faresignaler rundt eldre og alkohol og følger dette opp mer systematisk.

Endelig vil vi nevne at elderrådet har arbeidet en del med fremtidsfullmakter. Det er altså snakk om at eldre/andre skriver ned hva som er deres ønsker mens de fremdeles har alle sanser i behold. Dette er en enklere løsning enn vergemål, og vi mener at fremtidsfullmakt er et godt og enkelt alternativ. Utfordringa er å gjøre dette kjent for allmennheten, og at slike kontrakter/fullmakter blir vurdert som et naturlig veivalg for spesielt eldre.

Eldrerådet har i løpet av året prøvd å bli mer synbar på ulike måter. Våre møter er nå en del av kommunens møtekalender og innkalling og referater legges ut på linje med det som skjer i formannskap og kommunestyre. Videre har vi prøvd å bruke kommunens hjemmeside når det har vært hendelser vi mener har vært viktige, for eksempel i samband med innsamlingsaksjonen til ny buss. Vi har også prøvd å vise at vi eksisterer gjennom lokalavisa. Og endelig prøvde vi like før jul å ha ”lyttemøter” rundt i grendene. Medlemmer av elderrådet var på butikkene i Tufsingdalen, Dalsbygda og Os for å høre på hva folk, spesielt eldre, tenkte om situasjonen i dag og utsiktene framover.

Eldrerådet starta vinteren 2018 opp en datakafe på Frivilligsentralen. Eldre med brukbar kompetanse innafor fagfeltet, stilte sine kunnskaper til disposisjon for de som ville ha hjelp med mobiltelefon, nettbrett og PC. Dette er ikke noe kurstilbud, men en-til-en-hjelp der tidspress ikke skaper problemer. Vi fortsatte med datakafeen gjennom høsten og opplegget videreføres også i 2019. Vi mener at vi dekker et viktig behov sjøl om terskelen for noen fremdeles er for høy. De som har benytta seg av tilbudet, har i alle fall vart fornøyd og mange har besøkt tilbudet flere ganger.

Utfordringer

Eldrerådet synes vi har oppnådd en god del i 2018. Os kommune er blitt en demensvennlig kommune. En ny minibuss er på plass. Helse- og omsorgsplan er vedtatt. Det er tatt viktige første steg på veien til et konstruktivt samarbeid mellom kommune og frivilligheten. Eldrerådet har prøvd å være en konstruktiv initiativtaker og medspiller for å bidra til at kommunen skal bli en enda bedre kommune å bo i – for alle kategorier av mennesker.

Utfordringene framover er imidlertid store. De økonomiske utsiktene er dystre med synkende folketall, lave fødselsrater og flere eldre – i alle fall om en ser 8-10 år framover. En liten ”fødselsboom” i 2018 får vi håpe innvarsler bedre tider. Dette er for øvrig faresignaler som har vært eller burde vært kjent gjennom hele denne valgperioden. Framtidige underskudd har ligget i kortene – eller mer presist i utredningene - som danner basis for økonomiplanene. Det kan synes som om en har skyvd problemene foran seg – for lenge. Men i 2019 legges det opp til et betydelig omstillingsarbeid basert på trepartsmodellen. Vi håper at brukere blir involvert og at frivillig sektor får et ord med i laget siden frivillighet ser ut til å forutsettes å være en nøkkel for å møte utfordringene innafor omsorgssektoren i de neste tiåra. Uten reell medvirkning er vi redd for at løsningene ikke vil bli forstått og akseptert – jfr kommentarer lenger oppe i årsmeldinga.

Vi etterlyser kanskje også mer konkrete resultater innafor velferdsteknologi. Det er nedsatt grupper som arbeider med temaet, men vi har i liten grad registrert informasjon og tiltak. Teknologi blir i mange sammenhenger brukt som et effektivitetsargument. Vi tror også at det ligger et uforløst potensiale her, men vil samtidig advare mot at teknologi kan erstatte varme hender og bankende hjerter og fysisk omsorg.

Arbeidet med Os sentrum synes også å stå i stampe. Vi har ved flere anledninger etterlyst informasjon og ikke minst praktiske resultater. Vi føler at mismotet brer seg når det tilsynelatende er langt fram til handling. Et gammelt og falleverdigg bygg som blir fjerna og erstatta med en ny fasade, kan gi ringvirkninger som utløser optimisme....

Eldrerådet har ryddet området langs Verjåa for uønska vegetasjon. Vi har konkrete planer om å få lage et plenområde langs Verjåa med bord og benker til våren. Kanskje også ei informasjonstavle med historikken langsmed den vesle elva. Dette arbeidet vil eldrerådets medlemmer gjøre på dugnad. Kommunen har sagt seg villig til å bistå med noe økonomisk assistanse. Vi håper dette kan være et lite bidrag til at noe skjer i sentrum sjøl om prosjektet er lite og ubetydelig i den store sammenhengen.